



TEADUSTE AKADEEMIA
EMAKEELE SELTS
Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn, Eesti
reg. nr 80075963
e-post es@eki.ee, tel 6449 331
www.emakeeleselts.ee

EMAKEELE SELTSI 86. TEGEVUSAASTA (2005)

I. Konverentsid, keelepäevad, ettekandekoosolekud, diskussioonid

1. Konverentsid

Emakeele Selts korraldas aruandeaastal 4 konverentsi, 6 ettekandekoosolekut, 5 väliskeelepäeva ja 3 keelepäeva Eestis.

2005. aastal tähistati Ferdinand Johann Wiedemanni 200. sünniaastapäeva. Wiedemanni aasta korraldustoimkonda kuulusid Eesti Teaduste Akadeemia, haridus- ja teadusministeeriumi, välisministeeriumi ja kultuuriministeeriumi, Tartu ülikooli, Eesti Keele Instituudi, Emakeele Seltsi, Haapsalu Wiedemanni gümnaasiumi, Väike-Maarja valla ja gümnaasiumi esindajad. Korraldustoimkonna tööd juhatas seltsi abiesimees Jüri Valge, seltsi esindas toimkonnas esimees Mati Ereht.

Wiedemanni juubeliaasta rahvusvaheline avakonverents toimus 1. aprillil koostöös Eesti Keele Instituudi ja Teaduste Akadeemiaga. Wiedemanni Eesti-perioodist ja eesti keele alastest tegevusest rääkisid Huno Rätsep, Karl Pajusalu, Urmas Sutrop ja Arvo Krikmann. Urmas Sutrop tutvustas Paul Ariste Wiedemanni-monograafia kordustrükki. Konverentsi teine pool oli pühendatud Wiedemannile kui fennougristile. Göttingeni ülikooli professor Eberhard Winkler hindas (üpris kriitiliselt) Wiedemanni panust läänemeresoome keelte uurijana. Turu ülikooli emeriitprofessori Alho Alhoniemi teemaks oli „F. J. Wiedemann mari ja ersa keelte uurijana” ning Tartu ülikooli doktorant Nikolai Kuznetsov rääkis Wiedemannist kui Permi keelte uurijast.

Wiedemanni auhinna keelepäeval Väike-Maarjas esinesid ettekannetega riikliku keeleauhinna laureaat akadeemik Haldur Õim ja auhinna kandidaat professor Tiit-Rein Viitso. Eevi Ross esitles raamatut „Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhind 1989–2003”.

Wiedemanni juubeliaasta tähistamine ulatus ka väljapoole Eestit, Peterburi väliskeelepäeva teemal „Akadeemik Ferdinand Johann Wiedemann 200” korraldas Emakeele Selts koostöös Peterburi ülikooli, Eesti Vabariigi haridus- ja teadusministeeriumi, Peterburi Eesti Kultuuriseltsi ja Eesti Vabariigi Peakonsulaadiga Peterburis. Keelepäeva lõpetas Wiedemanni mälestuskivi avamine Smolenski kalmistul.

Euroopa keeltepäeva eel, 25. septembril, istutas president Arnold Rüütel Väike-Maarja keeletammikusse Wiedemanni tamme – seniajani puudus tammikus auhinnale nime andnu puu. Keelepäeva esinduslikkust näitavad sõnavõttud Eesti presidendilt, Ungari

suursaadikult, Soome suursaadikult, Eesti haridus- ja teadusministeeriumi abiministrilt ja teistelt.

Wiedemanni juubeliaasta lõpusümposiooni 6. detsembril Tartu ülikooli Ajaloo muuseumis avas haridus- ja teadusministri Mailis Repsi tervitus, teaduslike ettekannetega esinesid Huno Rätsep ja Heli Laanekask. Jüri Valge esitas kokkuvõtte Wiedemanni juubeliaasta üritustest. Karl Pajusalu ja Urmas Sutrop esitlesid Wiedemanni grammatika faksiimilet, mis ilmus Emakeele Seltsi väljaandena.

Kaks traditsioonilist konverentsi toimusid juunis, üliõpilaskonverents Tallinnas ja XXXVIII J. V. Veski päev teemal „Ajakirjanduskeel” Tartus. Üliõpilaskonverentsil esindasid Tallinna Pedagoogikaülikooli Anastassia Šmõreitsik (juhendaja Tiina Rüütmaa) ja Marit Vesiaid (juhendaja Annika Hussar). Tartu ülikoolist oli kutsutud esinema Pille Penjam (juhendaja Külli Habicht) ning Sirli Parm (juhendaja Renate Pajusalu). Veski päeva kavas olnud viis ettekannet analüüsisid mitmest tahust tänapäeva ajakirjanduskeelt.

2. Ettekandekoosolekud ja väliskeelepäevad

2005. aasta ettekandekoosolekute hulka kuulub Emakeele Seltsi 85. tegevusaasta juubelikoosolek Tallinna Ülikooli Akadeemilises Raamatukogus, kus avati ka näitus „Emakeele Selts 85”. Näitus oli üleval kaks kuud ja kajastas teadusseltsi tegevust Eesti keelele edendamisel ning korraldamisel.

25. oktoobril tähistas selts ettekandekoosolekuga Lauri Kettuse 120. sünniaastapäeva. Professor Kettunen oli Emakeele Seltsi asutamise eesotsas ja seltsi esimene esimees aastatel 1920–1924. Jüri Valge koostas fotonäituse „Lauri Kettuse esimesed Eesti-retked (1908–1911)”.

Väljaspool Eestit peeti haridus- ja teadusministeeriumi ja kohapealsete eesti seltside kaaskorraldusel keelepäevi Petseris, Moskvast, eelnimetatult Peterburis, Simferopolis ja Münchenis. Väliskeelepäevadel oli kõneks Eesti keelepoliitika ja murded, kirjakeele normimine ja sõnavara, inglise keele mõjud eesti kirjakeeles, eesti ajakirjanduskeel ja muutused eestikeelses lauses. Kokku peeti väliskeelepäevadel 28 ettekannet.

II. Kirjastamine

Trükkis on 2005. aastal ilmunud:

- Kuiss vanal Võromaal eleti. Valimik murdetekste VI. Toimetanud Helju Kaal, Mari Must, Eevi Ross. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn 2005. 771 lk;
- Ferdinand Johann Wiedemann. Grammatik der Ehstnischen Sprache. Durchgesehenes Faksimile der Ausgabe von 1875. Herausgegeben von K. Pajusalu, U. Sutrop. Estnische Gesellschaft für Muttersprache. Stiftung für Estnische Sprache. Tallinn 2005. 660 lk;
- Emakeele Seltsi aastaraamat nr 50 (2004). Peatoimetaja Mati Erelt, tegevtoimetaja Maria-Maren Sepper. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn 2005. 304 lk;
- Keeleajakiri Oma Keel nr 1, 80 lk;
- Keeleajakiri Oma Keel nr 2, 88 lk.

2005. aastal ilmus Emakeele Seltsi aastaraamatu (ESA) juubelinumber 50 (2004). ESA esimene köide ilmus 1955. aastal, millel oli algusest peale väga vähe ühist selle aastaraamatuga, mis ilmus aastatel 1921–1926. ESA on teaduskogumik, seltsi algusaastate aastaraamatud aga olid vaid seltsi tegevuse aastaaruanded, s.o aastaraamatud kitsamas tähenduses. Praegune ESA on eelretsenseeritav, esindusliku toimetuskolleegiumiga ning rahvusvahelistes andmebaasides kajastatud keeleväljaanne.

Emakeele Seltsi juhatus otsustas 2005. aastast hakata honoreerima keeleajakirja Oma Keel kaastöid. ESA ja Oma Keele väljaandmist on rahaliselt toetanud haridus- ja teadusministeerium.

Wiedemanni juubeliaasta raames alustas Emakeele Selts projektiga, mille eesmärk on Wiedemanni „Grammatik der Ehstnischen Sprache” (1875) faksiimile ja kommenteeritud tõlke avaldamine kahe köitena. Faksiimilet esitleti Wiedemanni juubeliaasta lõpusümposiumil. Wiedemanni grammatikat tõlgib ja kommenteerib seltsi liige Heli Laanekask ning seltsi eesmärk on see avaldada 2006. aasta lõpus.

III. Raamatukogu

Emakeele Seltsi raamatukogu täienes 2005. aastal 102 trükisega, mis on saadud vahetuse, annetuse ja ostu teel. Raamatukogus on arvel 5735 inventeeritud trükist. Raamatukogu hoiab ja juhatab Helju Kaal.

2005. aasta sügisel hakati koostama raamatukogu elektroonilist kataloogi, mis tehakse kasutatavaks seltsi kodulehekülje kaudu, juba praegu on seal olemas rubriik „Raamatukogu”, kuhu lisatakse 2006. aastal raamatukogu otsisüsteem.

IV. Keeleainestiku kogumine

2005. aastal keeleainestiku kogumise võistlust ei toimunud ega laekunud keeleainest ka Emakeele Seltsi korrespondentidelt.

V. Toimkonnad

Seltsi keeleteimkonnas (koosseisus toimkonna vanem Tiit-Rein Viitso, liikmed Tiiu Erelt, Külli Habicht, Reet Kasik, Krista Kerge, Katrin Kern, Einar Kraut, Urve Pirso, Peeter Päll ja Maire Raadik) oli arutlusteemaks kohanimedede kokku-lahkukirjutamise ja algustähe ning tähetabelite küsimused, väljastpoolt esitati soov korrigeerida sordinimedede õigekirja.

Murdetoimkond pole 2005. aastal koos käinud.

VI. Annetused

2005. aastal tegid Emakeele Seltsile annetuse Priit Järve, Krista Kerge ja Ene Sepp.

VII. Liikmeskond

Emakeele Seltsi kuulub seisuga 31. detsember 2005 335 tegevliiget ja üksteist auliiget: Eeva Ahven, Paul Alvre, Meinhard Laks, Eduard Leppik, Mari Must, Valdek Pall, Juhan Peegel, Huno Rätsep ja Ülo Tedre. Helmi Neetar ja Uno Liivaku valiti juhatuse ettepanekul seltsi auliikmeteks Emakeele Seltsi aastakoosolekul 22. märtsil 2005.

Tegevusaasta jooksul võeti vastu kaheksa uut tegevliiget: Tiina Alekõrs, Mari Bogatkin, Pille Eslon, Annika Kilgi, Meelis Mihkla, Heili Orav, Heido Ots, Anastassia Zabrodskaja.

Surma läbi lahkus 2005. aastal kuus liiget: Karl Kont († 8.05.05), Eduard Väari († 17.05.05), Anu Vissel († 6.09.05), Ain Sarv († 26.09.05), Mauno Koski († 02.11.05) ja Uno Kuresoo († 28.11.05).

VIII. Juhatus

Emakeele Seltsi juhatuse koosseis: Mati Erelt – esimees, Jüri Valge – abiesimees, Jüri Viikberg – abiesimees; liikmed: Peeter Päll, Kristiina Ross, Silvi Vare ja Tiit-Rein Viitso.

Juhatus on valitud 26. märtsil 2002. a neljaks aastaks.

Seltsi juhatus käis 2005. aastal koos kolm korda, mitmeid küsimusi arutati meilitsi ning otsused vormistati juhatuse e-koosoleku protokollis. Juhatuses tööst võtsid üldkoosoleku nõusolekul osa n-õ juhatuse noorliikmed Annika Kilgi ja Pire Teras.

IX. Töötajad

Teadussekretärina töötab Maria-Maren Sepper, raamatukogu juhatajana Helju Kaal ning raamatupidajana töövõtulepingu alusel Tiia Vajak.

X. Üldisloomustus

Emakeele Seltsi tegevusaasta on olnud ettevõtmisterohke. Nimetatagu siin nelja konverentsi korraldamist, keeleajakirja ja aastaraamatu väljaandmist, mahuka murdetekstide kogumiku ettevalmistamist ja trükkimist, ettekandekoosolekuid. 2005. aastal peeti Emakeele Seltsi üritustel 76 ettekannet. Esiletõstmist väärivad väliskeelepäevade korraldamise jätkumine ning sihtmaade laienemine. Osavõtjate arv on tagasihoidlikumatel kordadel olnud 20 ringis, ulatunud aga õnnestunumates kohtades 100-ni. Ea, keeleoskuse ja akadeemilisuse poolest on kohad olnud erinevad.

Seltsi juhatuse liikmed Mati Erelt, Jüri Viikberg, Jüri Valge, Silvi Vare on jätkuvalt osalenud Eesti keelenõukogu töös.

Rahaliselt oli 2005. aasta Emakeele Seltsile soodne. Teaduste Akadeemia tegevustoetusele lisandus haridus- ja teadusministeeriumi toetus ESA ja OK väljaandmiseks ning väliskeelepäevade korraldamiseks. Publitseerimist on toetanud ka kultuuriministeerium.